

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 314/2010-38

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 23. septembra 2010 v senáte zloženom z predsedu Juraja Horvátha a zo sudcov Sergeja Kohuta a Lajosa Mészárosa prerokoval prijatú sťažnosť Ing. A. A., K., prechodne K., J. B., Š., J. H., P., Ing. D. A., K., prechodne K., a Ing. D. H., P., zastúpených advokátkou JUDr. I. R., K., vo veci namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II vo veci vedenej pod sp. zn. 19 C 46/2007 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ing. A. A., J. B., J. H., Ing. D. A. a Ing. D. H. na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane

ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 46/2007 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 46/2007 prikazuje ďalej konať bez zbytočných prietáhov.

3. Ing. A. A., J. B., J. H., Ing. D. A. a Ing. D. H. priznáva finančné zadosťučinenie každému v sume 1 000 € (slovom tisíc eur), ktoré je Okresný súd Košice II povinný vyplatiť im do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Košice II je povinný uhradiť Ing. A. A., J. B., J. H., Ing. D. A. a Ing. D. H. trovy konania v sume 1 230 € (slovom tisícdvestotridsať eur) do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu na účet ich právnej zástupkyne JUDr. I. R., K.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) prijal uznesením č. k. II. ÚS 314/2010-25 z 1. júla 2010 na ďalšie konanie sťažnosť Ing. A. A., J. B., J. H., Ing. D. A. a Ing. D. H. (ďalej spolu len „sťažovatelia“), v ktorej tvrdili, že postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 46/2007 bolo porušené ich právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“).

Z prijatej sťažnosti vyplýva, že sťažovatelia sú účastníkmi konania vo veci vedenej na okresnom súde pod sp. zn. 19 C 46/2007 v postavení odporcov.

Z dosiaľ vykonaných úkonov okresného súdu podľa názoru sťažovateľov vyplýva, že v konaní vedenom na okresnom súde dochádza k neodôvodneným prietáhom.

O tom, že dochádza k priet'ahom, svedčí podľa nich aj list predsedu okresného súdu č. Spr. 2/2010 z 13. januára 2010, ktorý ich sťažnosť na priet'ahy v konaní považoval za dôvodnú.

Sťažovatelia ďalej uviedli:

„Jedine vinou Okresného súdu Košice II nebolo doteraz právoplatne rozhodnuté.

Okresný súd nekonal plynulo a dôsledne v záujme efektívneho a rýchleho odstránenia právnej neistoty sťažovateľov.

Z celkovej doby konania, ktorá je predmetom posúdenia, prevažnú časť tvoria obdobia, v ktorých dochádzalo k zbytočným priet'ahom v konaní v dôsledku nečinnosti okresného súdu.

Sťažovatelia sa takto po dobu vyše troch rokov nachádzajú v stave právnej neistoty.

Účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia súdneho orgánu, pričom k naplneniu tohto práva dochádza až právoplatným súdnym rozhodnutím (II. ÚS 26/95, I. ÚS 47/96, I. ÚS 55/97).

Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota neodstráni.

K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. ...

Ústavný súd nemôže akceptovať ani nečinnosť okresného súdu po 29. 5. 2007, keď mu z podania právneho zástupcu žalobcov muselo byť zrejmé, že účastníci konania nezaplatili súdne poplatky.

Podľa ustanovenia § 10 ods. 1 Z. č. 71/1992 Zb. - ak nebol zaplatený poplatok splatný podaním návrhu na začatie konania, odvolania alebo dovolania, súd vyzve poplatníka, aby poplatok zaplatil v lehote desiatich dní od doručenia výzvy; ak aj napriek výzve poplatok nebol zaplatený v lehote, súd konanie zastaví. O následkoch nezaplatenia poplatku musí byť poplatník vo výzve poučený.

Skutočnosť, že okresný súd nepreveril dostatočne údaje žalobcov, o ich skutočnom pobyte (miesto zdržiavania sa žalobcov) zapríčinila, že žalobcom nebolo predvolanie doručené a okresný súd nemohol efektívne pojednávať a ani ku dňu 13.4.2010,

pojednávanie sa odročilo na neurčito za účelom zistenia adresy pobytu navrhovateľov, teda po mesiaci, čo mal súd o tejto skutočnosti vedomosť.

Podľa § 115 ods. 1 O. s .p.- ak tento zákon alebo osobitný predpis 13aa) neustanovuje inak, súd nariadi na prejednanie veci samej pojednávanie, na ktoré predvolá účastníkov a všetkých, ktorých prítomnosť je potrebná.

Podľa ustanovenia § 29 ods. 2) O. s .p.- pokiaľ neurobí iné opatrenia, môže súd ustanoviť opatrovníka aj účastníkovi, ktorého pobyt nie je známy, ktorému sa nepodarilo doručiť na známu adresu v cudzine alebo ak je doručenie písomnosti v cudzine spojené s ťažko prekonateľnými prekážkami, ktorý je postihnutý duševnou poruchou alebo ktorý nie je schopný zrozumiteľne sa vyjadrovať.

Vzhľadom na uvedené považujú sťažovatelia za potrebné, aby Ústavný súd Slovenskej republiky prihliadol na celkovú dĺžku konania. Touto dlhotrvajúcou nečinnosťou spôsobil okresný súd zbytočné preťahy v konaní.

Postup odporcu preto nie je ničím ospravedlniteľný a je zásahom do základných práv sťažovateľov.

Sťažovatelia považujú za primerané, aby im v tejto veci bolo priznané finančné zadosťučinenie.

Domnievajú sa, že doba, ktorá uplynula od podania návrhu až doposiaľ, doba vyše troch rokov, je neprimerane dlhá a ničím neospravedlniteľná a nezdôvodniteľná.

Samotné konštatovanie porušenia jej práva nie je vzhľadom na dĺžku konania pre sťažovateľov dostatočnou satisfakciou.

Vzhľadom na tieto skutočnosti považujú sťažovatelia za primerané, aby im bolo priznané finančné zadosťučinenie. ...“

Dňa 24. augusta 2010 bolo ústavnému súdu doručené vyjadrenie okresného súdu, v ktorom okrem oznámenia, že netrvá na tom, aby sa vo veci sťažnosti konalo ústne pojednávanie, uviedol:

„V danej veci bol návrh na nariadenie predbežného opatrenia podaný dňa 4.4.2007. Sťažovatelia majú v konaní procesné postavenia žalovaných. O tomto návrhu bolo riadne rozhodnuté dňa 4.5.2007.

Z dôvodu podaných odvolaní proti uvedenému uzneseniu bol spis dňa 6.6.2007 predložený na rozhodnutie odvolaciemu Krajskému súdu v Košiciach.

Dňa 26.6.2007 bol spis vrátený bez rozhodnutia z odvolacieho súdu ako predčasne predložený a tomuto súdu po vykonaní potrebných úkonov opäť predložený dňa 5.10.2007.

Dňa 7.11.2007 bol spis vrátený so zrušujúcim uznesením.

Dňa 8.4.2008 bolo o podanom návrhu znova rozhodnuté. Uznesenie nadobudlo právoplatnosť dňa 5.5.2008.

Konanie o nariadenie predbežného opatrenia bolo teda právoplatne skončené a zákonný sudca dal nedopatrením pokyn pre archivovanie spisu, hoci žalobcovia podali k danej spisovej značke návrh vo veci samej, a to dňa 29.5.2007.

Táto skutočnosť bola zistená po podaní sťažnosti právnu zástupkyňou žalovaných (sťažovateľov) dňa 7.1.2010. Bezprostredne po podaní tejto sťažnosti začal zákonný sudca konať a dňa 13.1.2010 vyzval žalobcov na zaplata súdeho poplatku za podaný návrh a určil termín pojednávania na deň 16.2.2010.

Na žiadosť právnej zástupkyne sťažovateľov bolo pojednávanie odročené zo 16.2.2010 na deň 12.3.2010. Uvedeného pojednávania sa zúčastnila jedine právna zástupkyňa sťažovateľov, preto bolo opakovane odročené, a to na deň 13.4.2010. Na toto pojednávanie sa opäť nedostavil žiaden z účastníkov, len splnomocnená zástupkyňa právnej zástupkyne žalovaných (sťažovateľov). Pojednávanie bolo odročené na neurčito za účelom zistenia adres aktuálneho pobytu žalobcov, doručenia výzvy na doplatenie súdneho poplatku a zabezpečenia listinných dôkazov.

Žiadané listiny boli z Katastrálneho úradu v K. predložené dňa 16.4.2010, doklad o zaplata súdeho poplatku bol súdu predložený dňa 18.5.2010.

Následne sa spis, v čase od 26.5.2010 do 24.6.2010, nachádzal na Vašom súde.

Po jeho vrátení bol dňa 2.8.2010 určený termín pojednávania na deň 19.10.2010.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti a chronológiu vo veci vykonaných úkonov je nutné pripustiť pochybenie súdu, keď po právoplatnom rozhodnutí o návrhu na nariadenie predbežného opatrenia dňa 5.5.2008 došlo k archivácii predmetného spisu.

Na druhej strane je potrebné zdôrazniť, že bezprostredne po zistení tohto pochybenia v januári 2010 začal zákonný sudca konať a ihneď určil termín pojednávania na deň 16.2.2010. Toto pojednávanie bolo pritom odročené práve na žiadosť právnej zástupkyne

sťažovateľov. Ani ďalších dvoch pojednávani sa nezúčastnil ani jeden zo sťažovateľov, nie je teda zrejmé, či oni sami majú naliehavý záujem na odstránení stavu právnej neistoty, v ktorej sa neukončením daného sporu nachádzajú.

Pri rozhodovaní ústavného súdu žiadam zohľadniť mnou uvádzané argumenty.“

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

II.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa ustanovenia čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Ústavný súd si pri výklade práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98).

Otázku existencie zbytočných priet'ahov v občianskom právnom konaní a porušení základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (i práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) ústavný súd skúmal vzhľadom na konkrétne okolnosti prípadu s prihliadnutím najmä na skutkovú a právnu zložitosť veci (1), správanie sťažovateľov (2) a postup okresného súdu (3).

1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že predmetom konania je rozhodovanie o návrhu na vyslovenie neplatnosti právneho úkonu relatívne neplatného v zmysle § 40a a § 80 písm. c) Občianskeho zákonníka, teda po právnej stránke ide o štandardnú občianskoprávnú vec patriacu do bežnej rozhodovacej agendy všeobecného súdnictva. Zložitou sa môže javiť z hľadiska skutkového, čo vyplýva z potreby vykonania listinných dôkazov a dokazovania výsluchmi účastníkov. Tieto skutočnosti síce spôsobili určitú faktickú zložitosť veci a z toho vyplývajúci stupeň časovej náročnosti, to však nemôže byť samo osebe v posudzovanej veci akceptované ako dôvod ospravedlňujúci doterajšiu dĺžku konania z hľadiska jeho predmetu. Žiaden z účastníkov konania vo svojom vyjadrení k sťažnosti nepoukázal na právnu alebo skutkovú zložitosť veci.

2. Pri hodnotení preskúmvanej veci podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľov, ústavný súd zo sťažnosti a spisu zistil, že na celkovej dĺžke konania mali určitý podiel aj sťažovatelia tým, že sa viackrát nezúčastnili na pojednávaniach. V danom prípade však podiel sťažovateľov na vzniknutých priet'ahoch podľa názoru ústavného súdu neospravedlňuje neúmerne dlhé konanie okresného súdu zapríčinené najmä pokynom na archivovanie spisu od 5. mája 2008, ktoré bolo zistené až na základe sťažnosti podanej právnu zástupkyňou sťažovateľov na priet'ahy v konaní 7. januára 2010, hoci žalobcovia podali k danej spisovej značke návrh vo veci samej už 29. mája 2007.

Na podiel sťažovateľov, ich nesúčinnostné správanie, ústavný súd prihliadol pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v predmetnej veci a konštatuje, že okresný súd bol v danej veci dlhodobo nečinný, a to konkrétne od 5. mája 2008 do 13. januára 2010 (1 rok a 8 mesiacov). Uvedená nečinnosť okresného súdu nie je ničím ospravedliteľná, pretože počas viac ako jedného roka (spis sa dostal na pokyn zákonného sudcu do archívu) súd nevykonával vo veci žiadne úkony, ktoré mali smerovať k odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovatelia ako odporcovia v predmetnej veci počas súdneho konania nachádzajú. Ústavný súd ďalej zo spisu zistil, že aj tie procesné úkony, ktoré okresný súd vykonal, sú poznačené neefektívnosťou, ako aj procesnými pochybeniami, teda postupom konajúceho súdu neboli vytvárané podmienky na odstránenie právnej neistoty sťažovateľov ako odporcov v danej veci. Vzhľadom na uvedenú nečinnosť okresného súdu ústavný súd konštatuje, že v konaní došlo k priedňahom, ktoré neboli spôsobené zložitou veci ani správaním účastníkov konania, ale v dôsledku postupu okresného súdu.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd prikázal okresnému súdu vo veci ďalej konať.

III.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd preto prikázal okresnému súdu, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 46/2007 konal bez zbytočných priedňahov.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 citovaného článku ústavy boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovatelia sa domáhali priznania primeraného finančného zadosťučinenia pre každého v sume 1 800 €, ktoré vo svojej sťažnosti odôvodnili tým, že „... doba, ktorá uplynula od podania návrhu až doposiaľ, doba vyše troch rokov, je neprimerane dlhá a ničím neospravedliteľná a nezdôvodniteľná“.

Pri určení sumy primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj Európsky súd pre ľudské práva, keď priznáva spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa pritom riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva. Podľa názoru ústavného súdu nemožno pripustiť, aby sa takým spôsobom, aký bol zistený v predmetnej veci, nerešpektovali a porušovali základné práva sťažovateľov.

Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nie je dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľov. Ústavný súd preto uznal za dôvodné priznať im aj finančné zadosťučinenie podľa citovaného ustanovenia zákona o ústavnom súde, ktoré podľa zásad spravodlivosti s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľov, najmä vzhľadom na dlhodobú bezdôvodnú nečinnosť okresného súdu, s prihliadnutím aj na nesúčinnostné správanie sťažovateľov v určitom štádiu napadnutého konania považuje za primerané vo výške 1 000 € pre každého zo sťažovateľov.

Ústavný súd napokon podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľov, ktoré im vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátkou JUDr. I. R.

Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia, podanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to každý úkon po 96,19 € (základná sadzba tarifnej odmeny bola znížená o 20 %, pretože išlo o spoločné úkony pri zastupovaní „dvoch alebo viacerých osôb“, t. j. zo sumy 120,23 € za jeden úkon právnej služby na sumu 96,19 €), t. j. spolu za dva úkony 192,38 €, čo spolu s režijným paušálom 2 x 7,21 € (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 206,80 €. Keďže advokátka je platcom dane z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“), uvedená suma bola zvýšená o DPH vo výške 19 %, t. j. 39,28 €, podľa § 18 ods. 3 vyhlášky a podľa § 27 zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov. Trovy právneho zastúpenia piatich sťažovateľov vrátane započítania DPH a režijného paušálu boli priznané v celkovej sume 1 230 €.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. septembra 2010